

אורח נמה ללון מאת ש"י עגנון

(הוצאת שוקן, ירושלים, ת"ש).

כל פרק משמונים הפרקים אשר בסיפור זה — כעין סיפור לעצמו הוא ; כל פרק הוא מסגרת לתמונה שבו ; הספר כולו בנוי, איפוא, מעשה-פסיפס, כלומר — שלימות המצטרפת מחלקים, שכל אחד מהם גם הוא שלימות ; רק מי שלא יתפוש את טעמו זה של הבנין יתמה וישאל אם אמנם סיפור שלם לפניו ; ולא אפריזו לחלוטין אם אוסיף ואקבע, שכל פרק גם הוא בנוי חלקים-חלקים, שכל אחד מהם יש לו זכות הוייה עצמאית, כמעט ; זו דרכו המיוחדת של ש"י עגנון : לא רק הפנינים חשובות עליו, — חשובה גם תריזתן. מכאן שפע האור, הנראה לנו שבירים-שברים, כמספר הזויות והקצוות של האבן הטובה, העשוי לייגע עין שאינה רגילה בעושר.

החיים המתוארים על-ידי ש"י עגנון חיי הווה הם, חיים שוטפים באפיק רחב מאד ; חיי יהודים נקלעים בין גולה ומולדת ; בדרך הכלל אין חיים אלה ניתנים לתיאור אפי דוקא, אבל זה כוחו החשוב והמקורי של ש"י עגנון, שיד האמן שבו פורשת שלווה ואהבה בכל אשר תגע ; חכמה וגבורה רוחנית כאן ; בנוכחותו מחייכים זה אל זה היריבים, אם כי סלע המחלוקת איתן ביניהם כמקודם ; אפיקה זו בסגנונו של ש"י עגנון (ונדמה, בטעות, לפעמים, שגם המעשים והאישים החיים שבסיפוריו, כאילו גיבורי אפוס הם) — משובצת אבני הזמור, דק, ומשום-כן אין רוח האפוס משככת את תסיסתו, תנועתו של ההווה. הפאתוס (ואמנם יש פאתוס בסיפוריו של ש"י עגנון) ההכרחי וטבעי לאפיקה וסגנונה אינו פאתוס של הערצת גבור, אלא פאתוס מכון, הוא הוא ההומור, האומר : ראו נא ראו את ההווה הזה, את מעשיו ואישיו, גם בפאָרספּאַקטיבה רחוקה או גבוהה — הלא כמוהו כאותו עבר אפי : מגובש, חנוט, מושלם, אם רק דמיון לך, אם כוח בך לכבוש ייצר הנגיעה-בדבר.

אכן, מופלא ורב כוחו של אמן, אם יודע הוא, כש"י עגנון, לפרוש גם שלום ושלווה על סערה-וסועה, על חיים רוגזים וקודחים (בלי לכסותם ובלי לחנוט אותם) ולנטוע בנו אהבה אליהם והנאה מהם.

י. זמורה